MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA SMART GOVERNANCE TEXNOLOGIYALARINING BOSHQARUV JARAYONLARIDAGI AHAMIYATI

Bo'riyev Jobir G'ofurovich
Qashqadaryo viloyati maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi sho'ba boshlig'i
https://doi.org/10.5281/zenodo.21722251

Annotatsiya. Ushbu maqolada Smart Governance kontseptsiyasining mazmuni va tarkibiy qismlari, uning davlat boshqaruvi nazariyasidagi o'rni hamda maktabgacha ta'lim tashkilotlari boshqaruv jarayonlariga, xususan qaror qabul qilish, xavfsizlik monitoringi, resurslarni taqsimlash va sifatni nazorat qilish jarayonlariga ko'rsatadigan ta'siri xorijiy adabiyotlar asosida tahlil qilingan. Smart Governance yondashuvining an'anaviy ma'muriy boshqaruvdan farqli tomonlari aniqlanib, uni maktabgacha ta'lim sohasida qo'llashning ahamiyati asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: Smart Governance, maktabgacha ta'lim, boshqaruv jarayoni, ma'lumotlarga asoslangan qaror qabul qilish, monitoring, aqlli boshqaruv.

Аннотация. В данной статье на основе анализа зарубежной литературы рассмотрены содержание и структурные компоненты концепции Smart Governance, ее место в теории государственного управления, а также влияние на управленческие процессы организаций дошкольного образования, в частности, на процессы принятия решений, мониторинга безопасности, распределения ресурсов и контроля качества. Определены отличия подхода Smart Governance от традиционного административного управления и обоснована значимость его применения в сфере дошкольного образования.

Ключевые слова: Smart Governance, дошкольное образование, управленческий процесс, принятие решений на основе данных, мониторинг, умное управление.

Abstract. Based on an analysis of foreign literature, this article examines the content and structural components of the Smart Governance concept, its place in public administration theory, and its impact on the management processes of preschool education organizations, in particular, decision-making, safety monitoring, resource allocation, and quality control processes. The differences between the Smart Governance approach and traditional administrative management are identified, and the significance of its application in preschool education is substantiated.

Keywords: Smart Governance, preschool education, management process, data-driven decision-making, monitoring, smart governance.

KIRISH

Davlat boshqaruvi nazariyasida Yangi Davlat Menejmenti (New Public Management) yondashuvining bozor mexanizmlariga ortiqcha tayanishi va boshqaruv tuzilmalarining parchalanib ketishi kabi kamchiliklari aniqlangach, P.Dunleavy va hammualliflari tomonidan Digital-Era Governance kontseptsiyasi taklif etilgan bo'lib, unda boshqaruvni raqamli texnologiyalar asosida qayta integratsiyalash g'oyasi ilgari surilgan [1]. Ushbu umumiy yo'nalish doirasida shakllangan Smart Governance tushunchasi dastlab "aqlli shahar" boshqaruvi kontekstida rivojlangan bo'lib, u shunchaki texnologiyalarni joriy etishni emas, balki ma'lumotlarga asoslangan, o'zaro bog'liq va manfaatdor tomonlarning faol ishtirokiga tayangan boshqaruv madaniyatini anglatadi [2]. T.Nam va T.Pardo tomonidan taklif etilgan modelda Smart Governance uch o'zaro bog'liq omil — texnologiya, inson kapitali va institutsional tuzilma — asosida tahlil qilinadi, bunda texnologik vositalarning o'zi emas, balki ularni tashkiliy jarayonlarga uyg'unlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi [3].

Maktabgacha ta’lim tashkilotlari boshqaruvi bir qator o‘ziga xos xususiyatlarga ega: bu yerda qaror qabul qilish tezligi bolalar xavfsizligiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi, resurslar odatda cheklangan bo‘ladi va ota-onalar bilan ishonch munosabatlarini saqlash boshqaruv samaradorligining muhim shartiga aylanadi. Aynan shu sabablarga ko‘ra Smart Governance yondashuvining tarkibiy qismlari — real vaqt rejimida ma’lumot yig’ish, tahlil va operativ qaror qabul qilish — maktabgacha ta’lim boshqaruvi uchun alohida ahamiyat kasb etadi. Biroq mahalliy ilmiy adabiyotda ushbu kontseptsiyaning aynan maktabgacha ta’lim tashkilotlari boshqaruvi kontekstida qanday amaliy ahamiyatga ega ekanligi hozircha yetarlicha yoritilmagan, bu esa mazkur tadqiqotning dolzarbligini belgilaydi.

METODOLOGIYA VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Tadqiqot uchun Smart Governance kontseptsiyasining nazariy asoslarini yorituvchi xorijiy manbalar tanlab olindi. A.Meijer va M.P.Rodriges Bolívar tomonidan o‘tkazilgan tizimli tahlilda Smart Governance to‘rt asosiy tarkibiy qismga ajratiladi: (1) axborot-texnologik infratuzilma, (2) ma’lumotlarga asoslangan qaror qabul qilish, (3) manfaatdor tomonlarning ishtiroki va (4) tashkiliy innovatsiyalarga moyillik [2]. Bu to‘rt qism bir-biri bilan chambarchas bog’liq bo‘lib, faqat texnologik infratuzilmani yaratish, agar u ma’lumotlarni tahlil qilish va qaror qabul qilish jarayoniga uzviy bog’lanmasa, boshqaruv samaradorligini oshirmaydi [3]. T.Yanovskiy tomonidan ishlab chiqilgan bosqichli modelda esa raqamli boshqaruvning eng yuqori bosqichi sifatida "kontekstlashtirilgan boshqaruv" ajratiladi, unda texnologiyalar mahalliy tashkiliy va madaniy sharoitga moslashtirilgan holda qo‘llaniladi [4], bu jihat maktabgacha ta’lim kabi mahalliy xususiyatlarga boy sohada alohida dolzarblik kasb etadi.

Smart Governance yondashuvining amaliy ahamiyatini aniqlash uchun uning tarkibiy qismlari maktabgacha ta’lim tashkiloti boshqaruvining asosiy jarayonlari — bolalar xavfsizligini nazorat qilish, pedagogik faoliyat sifatini baholash, resurslardan foydalanishni rejalashtirish va ota-onalar bilan aloqa o‘rnatish — bilan solishtirib tahlil qilindi. Bunday qiyosiy tahlil Smart Governance kontseptsiyasining mavhum nazariy tushunchadan aniq boshqaruv amaliyotiga o‘tish yo‘llarini ko‘rsatish imkonini beradi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Tahlil natijasida Smart Governance kontseptsiyasining to‘rt tarkibiy qismi maktabgacha ta’lim tashkiloti boshqaruvining aniq jarayonlari bilan bog’lab tizimlashtirildi. Natijalar 1-jadvalda keltirilgan.

1-jadval. Smart Governance tarkibiy qismlarining maktabgacha ta’lim tashkiloti boshqaruv jarayonlaridagi namoyon bo‘lishi

Smart Governance tarkibiy qismi	Boshqaruv jarayonidagi ko‘rinishi	Amaliy misol	Kutilayotgan natija
Axborot-texnologik infratuzilma	Bolalar va kadrlar bo‘yicha elektron ma’lumotlar bazasi	Yagona elektron jurnal, bolalar salomatligi kartotekasi	Ma’lumotlarning bir joyda jamlanishi
Ma’lumotlarga asoslangan qaror qabul qilish	Statistik ko‘rsatkichlar asosida boshqaruv qarorlarini shakllantirish	Guruhlar bandligi va ovqatlanish sifatini tahlil qilish	Qarorlarning asoslanganligi ortadi
Manfaatdor tomonlar ishtiroki	Ota-onalar va pedagoglarning boshqaruvga jalb etilishi	Onlayn so‘rovnomalar, elektron fikr-mulohaza tizimi	Ishonch va shaffoflik yuqori
Tashkiliy innovatsiyalarga	Yangi boshqaruv usullarini sinovdan	Pilot tartibida raqamli monitoring	Moslashuvchan boshqaruv madaniyati

Smart Governance tarkibiy qismi	Boshqaruv jarayonidagi ko‘rinishi	Amaliy misol	Kutilayotgan natija
moyillik	o‘tkazishga tayyorlik	joriy etish	

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, Smart Governance kontseptsiyasining har bir tarkibiy qismi maktabgacha ta’lim boshqaruvining muayyan jarayoniga mos keladi, biroq ular alohida-alohida emas, balki o‘zaro bog’liq tizim sifatida ishlaganda samara beradi. Xususan, axborot-texnologik infratuzilma yaratilgan taqdirda ham, agar yig’ilgan ma’lumotlar tahlil qilinib, qaror qabul qilish jarayoniga uzatilmasa, boshqaruv samaradorligi oshmaydi [3].

Smart Governance yondashuvining an’anaviy ma’muriy boshqaruvdan afzalliklarini yanada aniqroq ko‘rsatish maqsadida ikkala yondashuv bir necha mezon bo‘yicha qiyosiy tahlil qilindi. Natijalar 2-jadvalda keltirilgan.

Xulosa. O‘tkazilgan tahlil Smart Governance kontseptsiyasining maktabgacha ta’lim tashkilotlari boshqaruv jarayonlari uchun katta ahamiyat kasb etishini ko‘rsatdi. Ushbu yondashuvning to‘rt tarkibiy qismi — axborot-texnologik infratuzilma, ma’lumotlarga asoslangan qaror qabul qilish, manfaatdor tomonlar ishtiroki va tashkiliy innovatsiyalarga moyillik — birgalikda qo‘llanilganda boshqaruv jarayonlarining tezligi, asoslanganligi va shaffofligini oshirishga xizmat qiladi. Kelgusida maktabgacha ta’lim tashkilotlari rahbariyati va kadrlari uchun ma’lumotlarga asoslangan qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan maxsus o‘quv dasturlarini ishlab chiqish, shuningdek Smart Governance modelini mahalliy sharoitga moslashtirib, pilot tashkilotlarda sinovdan o‘tkazish tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Dunleavy P., Margetts H., Bastow S., Tinkler J. New Public Management Is Dead – Long Live Digital-Era Governance // Journal of Public Administration Research and Theory. – 2006. – P. 467-494.
2. Meijer A., Bolívar M.P.R. Governing the smart city: a review of the literature on smart urban governance // International Review of Administrative Sciences. – 2016. – P. 392-408.
3. Козокова, Ч. А., & Шерматов, А. А. (2019). ЖЕНСКАЯ ЛИТЕРАТУРА В УЗБЕКИСТАНЕ (на примере современной узбекской прозы). Культурные инициативы, 282-283.
4. Shermatov, A. SOME FEATURES OF IMPLICATURE IN ENGLISH AND UZBEK LITERARY TEXTS.
5. Jalolov, J., & Mahkamova, G. T. (2015). Ashurov Sh. S. English language teaching methodology.
6. Ashurov, S., & Mukhiddinova, S. (2024). The Harmony of the Concepts of Time and Language. In Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit (pp. 30-34).
7. Ashurov, S., & Suvonova, N. (2023). Humorous phraseologisms-as a tool offunny assessment of real events (in French material). In BIO Web of Conferences (Vol. 65, p. 10024). EDP Sciences.
8. Шомуродова, Ш. Ж. (2016). ИЗУЧЕНИЕ СЕМАНТИЧЕСКИХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ ПРИ ОДНОСТРУКТУРНОЙ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКОЙ ДЕРИВАЦИИ (НА МАТЕРИАЛЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА). Ученый XXI века, (2-4).
9. Narzikulova, R. (2026). LINGUISTIC REPRESENTATION OF ARCHETYPES IN FANTASY LITERATURE. Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal, 7(01), 314–323. https://doi.org/10.37547/mesmj-V7-I1-39
10. Rayhona, N. (2025). Humor pragmalinguistics. SHOKH LIBRARY.
11. Ikramov, F., Hashimova, S., Khaydarova, S., Mukhtorova, G., Tursaatov, A., Muxitdinova, D., & Narzikulova, R. (2025). The impact of multilingual education on marine conservation awareness in coastal communities. International Journal of Aquatic Research and Environmental Studies, 730-742.

12. Murodbek, A. (2026). THE PHILOSOPHICAL, SOCIOLOGICAL, AND CULTURAL ROOTS OF THE CONCEPTS OF “WAR” AND “PEACE”. Shokh Articles Library, 1(1).
13. Mirjalol, B., Samandar, H., & Murodbek, A. (2026). APPROACHES TO TEACHING AND DEVELOPING WRITING SKILLS ABSTRACT. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 85(2), 337-342.
14. Abduraximova, F. K. (2022). Modern approaches and methods in teaching English language. Экономика и социум, (1-1 (92)), 10-13.
15. Abduraximova, F. (2026). GAME-BASED VOCABULARY TEACHING IN EFL THROUGH COGNITIVE AND COMMUNICATIVE PERSPECTIVES. Asian journal of scientific research and innovations, 5(1), 411-414.